

YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK FIKRLARNING RIVOJLANISHI

Erkaboyeva Nigora Shermatovna

*Qo‘qon davlat universiteti Pedagogika va psixologiya fakulteti dekani,
pedagogika fanlari doktori, professor*

Annotatsiya. Mazkur maqolada Yangi O‘zbekiston sharoitida zamonaviy pedagogik fikrlarning rivojlanish tendensiyalari, ularning nazariy-metodologik asoslari va ta‘lim amaliyotiga ta‘siri tahlil qilinadi. Pedagogik fikr tushunchasi faqat o‘qitish usullarining yangilanishi sifatida emas, balki ta‘lim maqsadi, mazmuni, pedagog va o‘quvchi munosabatlari, baholash mezonlari, raqamli muhit, kompetensiyaviy yondashuv hamda uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimining kompleks o‘zgarishi sifatida talqin etiladi. Tadqiqotda Yangi O‘zbekistonning ta‘lim siyosati, pedagog maqomini mustahkamlash, xalqaro baholash mezonlari, raqamli pedagogika, inklyuziv ta‘lim, STEAM, muammoli va loyihaviy ta‘lim kabi yo‘nalishlarning zamonaviy pedagogik tafakkur shakllanishidagi o‘rni yoritilgan. Shuningdek, pedagogik fikrning milliy qadriyatlar, insonparvarlik, tanqidiy va ijodiy fikrlash, ta‘lim sifatini baholash va ta‘lim oluvchining individual ehtiyojlarini hisobga olish bilan uyg‘unlashuvi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, zamonaviy pedagogik fikr, pedagogik tafakkur, ta‘lim islohoti, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli pedagogika, innovatsion ta‘lim, STEAM, inklyuziv ta‘lim, pedagogning kasbiy rivojlanishi, ta‘lim sifati, pedagogik texnologiya, mustaqil fikrlash.

Abstract. This article analyzes the development of modern pedagogical thought in the context of New Uzbekistan. Pedagogical thought is considered as a comprehensive transformation of educational goals, content, teacher–learner interaction, assessment, digital learning environments, competency-based approaches, and continuous professional development. The study examines major trends such as learner-centered education, digital pedagogy, STEAM, inclusive education, project-based and problem-based learning, international assessment frameworks, and strengthening the professional status of teachers. Particular attention is paid to the synthesis of innovative educational ideas with national values, humanistic principles, critical and creative thinking, and quality assurance. The article also identifies methodological conditions necessary for the effective implementation of contemporary pedagogical ideas in educational institutions of Uzbekistan.

Keywords: New Uzbekistan, modern pedagogical thought, educational reform, competency-based approach, digital pedagogy, innovative education, STEAM, inclusive education, teacher professional development, educational quality.

Аннотация. В статье анализируются основные тенденции развития современной педагогической мысли в условиях Нового Узбекистана. Педагогическая мысль рассматривается как комплексное изменение целей и содержания образования, взаимодействия учителя и обучающегося, подходов к оцениванию, цифровой образовательной среды, компетентностного подхода и системы непрерывного профессионального развития педагогов. Раскрывается значение личностно ориентированного обучения, цифровой педагогики, STEAM, инклюзивного образования, проектного и проблемного обучения, международных критериев оценивания. Особое внимание уделяется сочетанию инновационных идей с национальными ценностями и гуманистическими принципами.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, современная педагогическая мысль, образовательная реформа, компетентностный подход, цифровая педагогика, инновационное обучение, STEAM, инклюзивное образование, профессиональное развитие педагога, качество образования.

KIRISH. XXI asrda jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri inson kapitalining sifati bilan belgilanmoqda. Shu sababli ta'lim tizimining vazifasi faqat bilim berishdan iborat bo'lmay, balki mustaqil fikrlaydigan, muammolarni tahlil qila oladigan, yangi vaziyatlarga moslasha oladigan, ijtimoiy mas'uliyatni his qiladigan va o'z bilimini uzluksiz yangilab boradigan shaxsni tarbiyalashga yo'naltirilmoqda. Yangi O'zbekiston sharoitida ta'limga bo'lgan bunday yondashuv pedagogik fikrning mazmunini ham tubdan yangilashni talab qilmoqda.

Pedagogik fikr jamiyatning ta'lim haqidagi qarashlari, o'qitish va tarbiyalashning maqsadlari, metodlari, vositalari va natijalarini tushuntirishga xizmat qiluvchi ilmiy-nazariy hamda amaliy g'oyalar majmuasidir. Uning rivojlanishi ijtimoiy-iqtisodiy sharoit, fan va texnika taraqqiyoti, madaniy qadriyatlar, davlat ta'lim siyosati va shaxs ehtiyojlari bilan chambarchas bog'liq. Bugungi O'zbekistonda ta'lim sohasidagi islohotlar mazkur omillarning o'zaro ta'siri natijasida pedagogik tafakkurning yangi modelini shakllantirmoqda.

Ta'lim siyosatidagi zamonaviy yo'nalishlardan biri o'qituvchining kasbiy mustaqilligi va ijodiy imkoniyatlarini kengaytirishdir. Amaldagi me'yoriy hujjatlarda pedagogning zamonaviy pedagogik texnologiyalar, o'qitish va tarbiya vositalari hamda usullarini tanlash huquqi, mualliflik dasturlarini ishlab chiqish va joriy etish imkoniyati qayd etilgan. Bu holat pedagogni tayyor metodik ko'rsatmalarni bajaruvchi emas, balki ta'lim jarayonining ijodkor tashkilotchisi sifatida ko'rishga asos yaratadi.

Maqolaning maqsadi Yangi O'zbekiston sharoitida zamonaviy pedagogik fikrlarning shakllanishi va rivojlanishining asosiy yo'nalishlarini aniqlash, ularning ta'lim amaliyotidagi mazmunini ochib berish hamda pedagogik tafakkurni rivojlantirishning metodik shartlarini asoslashdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli, shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy, faoliyatga asoslangan va aksiologik yondashuvlar tashkil etadi. Tizimli yondashuv orqali zamonaviy pedagogik fikr ta‘limning alohida elementi emas, balki maqsad, mazmun, metod, vosita, baholash va ta‘lim natijalarining o‘zaro bog‘langan tizimi sifatida o‘rganildi. Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv o‘quvchining individual imkoniyatlari, qiziqishlari va ta‘lim ehtiyojlarini hisobga olishni markazga qo‘yadi.

Tadqiqotda pedagogika va ta‘lim siyosatiga oid ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar, zamonaviy ta‘lim texnologiyalariga oid metodik qarashlar tahlil qilindi. Shuningdek, taqqoslash, umumlashtirish, pedagogik kuzatish, nazariy modellash va kontent-tahlil usullaridan foydalanildi. O‘zbekiston ta‘lim tizimida kuzatilayotgan yangilanishlar xalqaro ta‘lim tendensiyalari bilan qiyosiy tahlil qilinib, ularning milliy ta‘lim mazmuni bilan uyg‘unlashish imkoniyatlari ko‘rib chiqildi.

Metodologik nuqtayi nazardan maqolada “zamonaviy pedagogik fikr” uch darajada talqin qilinadi: birinchisi — ta‘limning maqsad va qadriyatlari haqidagi g‘oyalar; ikkinchisi — o‘qitishning mazmuni, metodlari va texnologiyalariga doir qarashlar; uchinchisi — ta‘lim jarayonini boshqarish, baholash, raqamlashtirish va pedagogning kasbiy rivojlanishiga oid yangi konsepsiyalar. Mazkur uch darajaning uyg‘unligi zamonaviy pedagogik tafakkurning yaxlitligini ta‘minlaydi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA. Pedagogik fikrning rivojlanishiga ta‘sir ko‘rsatuvchi birinchi omil ta‘limning davlat va jamiyat taraqqiyotidagi strategik ahamiyatining kuchayishidir. Maktab ta‘limini rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlarida o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini shakllantirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik ruhida tarbiyalash, pedagog kasbi nufuzini oshirish, darslik va o‘quv-metodik majmualarni takomillashtirish hamda xalqaro standartlarga mos zamonaviy ta‘lim modellarini yaratish vazifalari belgilangan. Bunday maqsadlar pedagogik tafakkurni natijaga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy va innovatsion yo‘nalishga burmoqda.

Raqamli resurslar, elektron darsliklar, ta‘lim platformalari, multimedia vositalari, sun‘iy intellektga asoslangan xizmatlar va masofaviy ta‘lim shakllari o‘qituvchidan yangi metodik kompetensiyalarni talab qilmoqda. Endilikda pedagog axborotni shunchaki yetkazib beruvchi emas, balki o‘quvchini ishonchli axborotni izlash, saralash, tekshirish, tahlil qilish va undan mas‘uliyatli foydalanishga o‘rgatuvchi mentor sifatida namoyon bo‘lishi kerak.

PIRLS, TIMSS, PISA kabi xalqaro dasturlar ta‘lim natijalarini faqat eslab qolgan bilimlar orqali emas, balki o‘quvchining bilimni amaliy vaziyatda qo‘llashi, matnni tushunishi, tahlil qilishi, xulosa chiqarishi va muammoni hal qilishi orqali baholash zarurligini ko‘rsatadi. Natijada o‘qitish jarayonida yuqori darajadagi fikrlash operatsiyalariga yo‘naltirilgan topshiriqlar ulushi ortmoqda.

Zamonaviy mutaxassisdan kommunikativlik, jamoada ishlash, raqamli savodxonlik, ijodkorlik, muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish, tadqiqotchilik va moslashuvchanlik talab qilinmoqda. Demak, bu kompetensiyalarni maktab va oliy ta‘lim bosqichidan boshlab shakllantirish zamonaviy pedagogik fikrning ustuvor vazifalaridan biriga aylanmoqda.

An‘anaviy ta‘lim modelida o‘qituvchi asosiy axborot manbai, o‘quvchi esa ko‘proq tayyor bilimni qabul qiluvchi subyekt sifatida ko‘rilgan. Zamonaviy pedagogik fikr esa bu munosabatni o‘zgartirib, o‘quvchini ta‘lim jarayonining faol subyekti sifatida belgilaydi. O‘qituvchining vazifasi bilimni tayyor holda uzatish bilan cheklanmay, o‘quvchini izlanishga, savol berishga, dalil keltirishga, fikrini himoya qilishga va o‘z faoliyatini baholashga yo‘naltirishdan iborat bo‘lmoqda.

Shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim o‘quvchilarning individual farqlarini e‘tiborga olishni talab qiladi. Bir sinfdagi barcha o‘quvchilarning bilim darajasi, o‘zlashtirish sur‘ati, qiziqishi va kommunikativ imkoniyatlari bir xil emas. Shuning uchun dars jarayonida differensial topshiriqlar, tanlov imkoniyatlari, individual va kichik guruhlar bilan ishlash, formatif baholash kabi usullardan foydalanish ta‘lim samaradorligini oshiradi.

Mazkur yondashuvning muhim jihati — pedagogik munosabatlarning demokratlashuvidir. O‘quvchi fikrining qadrlanishi, xatoni jazolash emas, balki o‘rganish imkoniyati sifatida qabul qilish, savol berishga rag‘batlantirish va muloqotga asoslangan muhit yaratish o‘quvchining ichki motivatsiyasini kuchaytiradi. Natijada ta‘limning tarbiyaviy va rivojlantiruvchi funksiyasi yanada kuchayadi.

Kompetensiyaviy yondashuv bilim, ko‘nikma va munosabatlarning real hayotiy vaziyatlarda qo‘llanishini ta‘lim natijasining muhim ko‘rsatkichi sifatida belgilaydi. Bunda o‘quvchi ma‘lum bir mavzuni bilishi yetarli emas; u mazkur bilimdan foydalanib muammoni hal qila olishi, dalillarni taqqoslashi, xulosa chiqarishi va o‘z qarorini asoslay olishi kerak.

Kompetensiyaviy ta‘limda topshiriqlar reproduktiv darajadan yuqori darajadagi fikrlashga ko‘tariladi. Masalan, tarix fanida sanalarni yodlash bilan birga tarixiy voqeaning sabab va oqibatlarini tahlil qilish; ona tili va adabiyotda matn mazmunini qayta aytish bilan bir qatorda muallif pozitsiyasini aniqlash; matematika fanida formulani takrorlash bilan birga uni real muammoga tatbiq etish kabi vazifalar qo‘llanadi.

Bu yondashuv pedagogdan o‘quv maqsadini aniq belgilash, kutilayotgan natijani oldindan ko‘ra bilish va baholash mezonlarini moslashtirishni talab qiladi. Shuning uchun zamonaviy pedagogik fikrda “nimani o‘qitish?” savoli bilan bir qatorda “o‘quvchi o‘rgangan bilimni qayerda va qanday qo‘llay oladi?” savoli ham markaziy o‘rin egallaydi.

Raqamli pedagogika zamonaviy pedagogik fikrning eng tez rivojlanayotgan yo‘nalishlaridan biridir. Uning mohiyati faqat kompyuter yoki proyektordan foydalanish emas, balki raqamli muhit imkoniyatlari asosida ta‘lim jarayonini qayta tashkil etishdan iborat. Elektron kurslar, interaktiv topshiriqlar, virtual laboratoriyalar, ta‘lim platformalari, raqamli portfoliolar va onlayn hamkorlik vositalari o‘quvchi faoliyatini individuallashtirishga imkon beradi.

Sun‘iy intellekt texnologiyalarining kengayishi pedagogik fikr oldiga yangi savollarni qo‘ymoqda. AI vositalari matn yaratish, savollar tuzish, individual mashqlar tayyorlash, o‘quvchi ishini dastlabki tahlil qilish va ta‘lim resurslarini moslashtirishda yordamchi bo‘lishi mumkin. Biroq pedagogik qaror, mazmunning ishonchliligini tekshirish, akademik halollik, mualliflik huquqi va shaxsiy ma‘lumotlarni himoya qilish masalalari inson nazoratini talab qiladi.

Shu nuqtayi nazardan zamonaviy pedagogning raqamli kompetensiyasi ikki tarkibdan iborat bo‘lishi lozim: texnologik savodxonlik va pedagogik-didaktik savodxonlik. O‘qituvchi vositani bilishi bilan birga uning qaysi didaktik maqsadga xizmat qilishini, qachon undan foydalanish kerak yoki kerak emasligini ham aniqlay olishi zarur.

Zamonaviy pedagogik fikr fanlararo integratsiyaga tobora ko‘proq e‘tibor bermoqda. STEAM yondashuvi fan, texnologiya, muhandislik, san‘at va matematikani o‘zaro bog‘lash orqali o‘quvchini real muammolarni kompleks hal qilishga yo‘naltiradi. Bunda o‘quvchi tayyor javobni kutmaydi, balki muammoni aniqlaydi, faraz ilgari suradi, ma‘lumot to‘playdi, model yoki mahsulot yaratadi, natijani sinovdan o‘tkazadi va xulosalaydi.

Loyihaviy ta‘lim ham zamonaviy pedagogik tafakkurning muhim ifodasidir. Loyiha o‘quvchiga uzoqroq vaqt davomida mustaqil rejalashtirish, jamoada ishlash, mas‘uliyatni taqsimlash va yakuniy mahsulot yaratish imkonini beradi. Masalan, boshlang‘ich ta‘limda “Maktabimizning yashil hududi”, “Mahallamiz tarixi”, “Suvni tejash” kabi kichik loyihalar o‘quvchilarning tabiatshunoslik, ona tili, matematika va tasviriy faoliyatini birlashtirishi mumkin.

Muammoli ta‘lim esa o‘quvchining tafakkurini faollashtiruvchi savol yoki vaziyatdan boshlanadi. Pedagog muammoning tayyor yechimini bermaydi; o‘quvchilar dalillarni izlaydi, turli yechimlarni solishtiradi va o‘z pozitsiyasini asoslaydi. Bunday jarayon tanqidiy fikrlash, muloqot, ijodkorlik va metakognitiv ko‘nikmalarning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik tafakkurning muhim belgilaridan biri ta‘lim olish imkoniyatining tengligi va inklyuzivlik tamoyilidir. Inklyuziv ta‘lim turli ehtiyoj va imkoniyatlarga ega bo‘lgan bolalarning ta‘lim jarayonida faol ishtirok etishini ta‘minlashga qaratiladi. Bu yondashuvda farqlilik muammo emas, balki ta‘lim muhitini boyituvchi tabiiy xususiyat sifatida qabul qilinadi.

Inklyuziv pedagogika o‘qituvchidan differensial yondashuv, moslashtirilgan topshiriqlar, qo‘llab-quvvatlovchi kommunikatsiya va hamkorlikka asoslangan sinf muhitini yaratishni talab etadi. Shu bilan birga, ota-onalar, psixolog, maxsus pedagog va boshqa mutaxassislar bilan hamkorlik ta‘lim natijasining muhim shartidir.

Insonparvarlik tamoyili ham zamonaviy pedagogik fikrning mazmunini belgilaydi. O‘quvchi shaxsining qadr-qimmatini, uning fikriga hurmat, psixologik xavfsizlik va muvaffaqiyatga erishishiga ishonch pedagogik jarayonning axloqiy asosini tashkil etadi. Shuning uchun zamonaviy pedagogik fikr faqat texnologik yangiliklar bilan emas, balki o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi insoniy munosabatlarning sifat jihatdan yaxshilanishi bilan ham o‘lchanadi.

Yangi pedagogik fikrning rivojlanishi o‘qituvchi shaxsiga qo‘yiladigan talablarning o‘zgarishi bilan bevosita bog‘liq. Zamonaviy pedagog o‘z fanini yaxshi bilishi bilan birga pedagogik diagnostika, raqamli vositalar, baholash, kommunikatsiya, psixologiya va metodik dizayn bo‘yicha kompetensiyalarga ega bo‘lishi kerak. Pedagogning kasbiy rivojlanishi bir martalik malaka oshirish kursi bilan tugamasdan, doimiy refleksiya, tajriba almashish va o‘z ustida ishlash jarayoniga aylanishi lozim.

Kasbiy rivojlanishning samarali shakllari qatoriga metodik birlashmalar, pedagogik mahorat maktablari, mentorlik, ochiq darslar, master-klasslar, professional hamjamiyatlar va

amaliy tadqiqotlarni kiritish mumkin. Ayniqsa, action research — amaliyotga yo‘naltirilgan kichik tadqiqotlar — o‘qituvchiga o‘z darsidagi muammoni aniqlash, yechimni sinash, natijani kuzatish va pedagogik qarorni dalillarga asoslash imkonini beradi.

O‘qituvchining maqomi va kasbiy huquqlarining mustahkamlanishi ham pedagogik fikr rivojiga ta’sir ko‘rsatadi. Pedagogga zamonaviy usullarni tanlash va mualliflik metodikasini ishlab chiqish imkoniyatining berilishi ijodiy tashabbusni rag‘batlantiradi. Biroq kasbiy avtonomiya metodik mas’uliyat bilan uyg‘unlashishi zarur: tanlangan texnologiya aniq ta’lim maqsadi va kutilayotgan natija bilan asoslanishi kerak.

Zamonaviy pedagogik fikrda baholash faqat o‘quvchiga ball qo‘yish vositasi sifatida emas, balki o‘qishni yaxshilashga xizmat qiluvchi pedagogik mexanizm sifatida qaralmoqda. Summativ baholash yakuniy natijani aniqlasa, formatif baholash o‘quvchining jarayondagi rivojlanishini kuzatish va unga o‘z vaqtida qayta aloqa berish imkonini beradi.

Samarali baholashda mezonlarning aniqligi, topshiriqning maqsadga muvofiqligi va qayta aloqaning mazmuni muhim. O‘quvchiga faqat “to‘g‘ri” yoki “noto‘g‘ri” deyish o‘rniga, nimani yaxshi bajargani, qaysi jihatni takomillashtirishi va bunga qanday erishishi mumkinligi ko‘rsatilsa, baholash rivojlantiruvchi funksiyani bajaradi.

O‘z-o‘zini baholash va o‘zaro baholash ham zamonaviy pedagogik fikrning muhim komponentidir. Bunday usullar o‘quvchining metakognitiv kompetensiyasini, ya’ni o‘z o‘qishini rejalashtirish, kuzatish va tahlil qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Natijada baholash o‘qituvchi hukmi emas, balki ta’lim jarayonining tabiiy qismiga aylanadi.

Yangi O‘zbekiston sharoitida pedagogik fikrning modernizatsiyasi milliy pedagogik merosdan uzilib qolmasligi kerak. O‘zbek pedagogik tafakkurida ustozga hurmat, ilmga intilish, odob-axloq, jamoaviylik, kattaga hurmat va kichikka izzat, mehnatsevarlik kabi qadriyatlar muhim o‘rin tutadi. Zamonaviy texnologiyalar aynan shu qadriyatlarni yangi shakllarda ifodalash va yosh avlodning ehtiyojlariga moslashtirish uchun xizmat qilishi lozim.

Masalan, raqamli ta’lim vositalaridan foydalanishda ham akademik halollik, o‘zaro hurmat va mas’uliyat tamoyillari saqlanadi. Loyihaviy ta’limda jamoada ishlash qadriyati mustahkamlanadi; muammoli ta’limda esa dalilga asoslangan fikrlash va muloqot madaniyati rivojlanadi. Demak, innovatsiya va milliylik qarama-qarshi tushunchalar emas, balki to‘g‘ri pedagogik dizayn orqali bir-birini boyituvchi omillardir.

Milliy mazmunni zamonaviy pedagogik metodlar bilan uyg‘unlashtirish darslik va o‘quv materiallarini ishlab chiqishda ham muhimdir. Milliy tarix, adabiyot, xalq og‘zaki ijodi, tabiat va jamiyatga oid mavzular kompetensiyaviy topshiriqlar, tadqiqot savollari, muammoli vaziyatlar va loyiha ishlari orqali o‘quvchining zamonaviy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirishga xizmat qilishi mumkin.

Tahlillar asosida zamonaviy pedagogik g‘oyalarni ta’lim amaliyotiga samarali tatbiq etish uchun quyidagi shartlarni ajratish mumkin:

- pedagoglarning zamonaviy metodika va raqamli pedagogika bo‘yicha uzluksiz kasbiy rivojlanishini tashkil etish;
- ta’lim maqsadlari, o‘quv dasturlari va baholash mezonlarini kompetensiyaviy natijalar bilan uyg‘unlashtirish;

- o‘qituvchining metodik va ijodiy avtonomiyasini qo‘llab-quvvatlash, ilg‘or tajribani ommalashtirish;
- maktab va oliy ta‘lim muassasalarida tadqiqotchilik madaniyatini rivojlantirish;
- raqamli infratuzilma bilan bir qatorda raqamli pedagogik kompetensiyalarni ham rivojlantirish;
- inklyuziv va psixologik xavfsiz ta‘lim muhitini yaratish;
- xalqaro baholash mezonlarini milliy o‘quv mazmuniga mexanik emas, metodik jihatdan asoslangan tarzda integratsiya qilish;
- ota-ona, mahalla, ta‘lim muassasasi va jamoatchilik hamkorligini kuchaytirish;
- ta‘lim sifatini baholashda faqat yakuniy ko‘rsatkichlarga emas, o‘quvchining rivojlanish dinamikasiga ham e‘tibor qaratish.

Kelgusida pedagogik fikrning rivojlanishi gibrid ta‘lim, sun‘iy intellekt, adaptiv o‘qitish, mikro-o‘qitish, ta‘lim analitikasi va ochiq ta‘lim resurslari bilan yanada bog‘lanishi kutiladi. Biroq texnologik rivojlanishning o‘zi ta‘lim sifatini avtomatik ravishda ta‘minlamaydi. Asosiy masala texnologiyani pedagogik maqsadga bo‘ysundirish, o‘quvchining faoliyatini kuchaytirish va insoniy muloqotni saqlab qolishdan iborat bo‘ladi.

Pedagogik fikrning istiqboldagi muhim yo‘nalishlaridan yana biri ta‘limning individual trayektoriyalarini yaratishdir. Raqamli diagnostika va ta‘lim analitikasi o‘quvchining qaysi mavzuda qiynalayotgani yoki qaysi yo‘nalishda yuqori natija ko‘rsatayotganini aniqlashga yordam beradi. Shu asosda differensial va adaptiv topshiriqlarni shakllantirish mumkin.

Shuningdek, kelajak pedagogikasida ekologik madaniyat, media va axborot savodxonligi, fuqarolik kompetensiyasi, moliyaviy savodxonlik va hayotiy ko‘nikmalar kabi yo‘nalishlarning ahamiyati oshadi. Chunki ta‘limning vazifasi o‘quvchini faqat imtihonga emas, balki murakkab va tez o‘zgaruvchi hayotga tayyorlashdan iborat.

Zamonaviy pedagogik fikrlarning rivojlanishini tizimli ravishda tashkil etish uchun ta‘lim muassasasida metodik boshqaruvning yangi modeli zarur. Mazkur modelning birinchi bosqichi ehtiyojlarni diagnostika qilishdan boshlanadi. Bunda o‘qituvchilarning metodik kompetensiyasi, raqamli savodxonligi, baholash madaniyati va innovatsion faoliyatga tayyorgarligi aniqlanadi. Diagnostika natijalari asosida umumiy va individual kasbiy rivojlanish yo‘nalishlari belgilanadi.

Ikkinchi bosqichda pedagogik muammoni aniq shakllantirish muhim. Masalan, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi yetarli darajada rivojlanmayotgan bo‘lsa, muammo faqat “yangi metod kerak” degan umumiy xulosaga keltirilmaslgi lozim. Muammoning sabablari — topshiriqlarning reproduktivligi, savollarning yopiq shaklda berilishi, baholashning faqat yakuniy natijaga yo‘naltirilishi yoki o‘quvchiga mustaqil qaror qabul qilish imkonining kamligi — tahlil qilinishi kerak. Shundan keyingina tegishli pedagogik yechim tanlanadi.

Uchinchi bosqich tajriba-sinov faoliyatidir. O‘qituvchi yangi metod yoki texnologiyani kichik ko‘lamda sinab ko‘radi, o‘quvchilarning faoliyati va natijalarini kuzatadi, ma‘lumotlarni qayd etadi hamda zarur hollarda metodikani o‘zgartiradi. Bu jarayon pedagogik refleksiyaning kuchaytiradi. Muhimi, innovatsiya “yangiligi” bilan emas, balki o‘quv natijasiga qo‘shgan real hissi bilan baholanishi kerak.

To‘rtinchi bosqich — tajribani ommalashtirish va institutsional xotiraga aylantirish. Samarali metodlar ochiq darslar, seminarlar, metodik qo‘llanmalar, elektron banklar va professional hamjamiyatlar orqali tarqatilishi mumkin. Bunda har bir tajribaning maqsadi, shartlari, qo‘llash bosqichlari, kutilgan natijalari va cheklovlari qayd etilsa, boshqa pedagoglar undan ongli ravishda foydalanish imkoniga ega bo‘ladi.

Shunday model pedagogik yangiliklarni tasodifiy yoki kampaniyaviy joriy etishdan saqlaydi. U innovatsiyani ehtiyoj — rejalashtirish — tajriba — tahlil — takomillashtirish — ommalashtirish ketma-ketligida rivojlantirishga imkon beradi. Mazkur yondashuv Yangi O‘zbekiston sharoitida ta’lim muassasasini o‘qituvchi ham, o‘quvchi ham doimiy ravishda o‘rganadigan professional hamjamiyatga aylantirish uchun muhim metodik asos bo‘la oladi.

XULOSA. Yangi O‘zbekiston sharoitida zamonaviy pedagogik fikrlarning rivojlanishi ta’lim tizimining umumiy modernizatsiyasi bilan uzviy bog‘liq. Ushbu jarayon ta’limning maqsad va mazmunidan tortib, o‘qituvchi va o‘quvchi munosabatlari, baholash, raqamli texnologiyalar, pedagogning kasbiy rivojlanishi va ta’lim sifatini boshqarishgacha bo‘lgan barcha yo‘nalishlarni qamrab olmoqda.

Tadqiqot natijalari zamonaviy pedagogik fikrning asosiy belgilarini shaxsga yo‘naltirilganlik, kompetensiyaviylik, faoliyatga asoslanganlik, raqamli va innovatsion yondashuv, inklyuzivlik, refleksivlik, fanlararo integratsiya va milliy qadriyatlar bilan uyg‘unlik sifatida umumlashtirish imkonini berdi. Bunday pedagogik tafakkur o‘qituvchini bilim manbai maqomidan ta’lim dizayneri, mentor, tadqiqotchi va rivojlantiruvchi muhit tashkilotchisi maqomiga olib chiqadi.

Zamonaviy pedagogik g‘oyalarni samarali joriy etish uchun esa faqat yangi metodlarni joriy etishning o‘zi yetarli emas. Pedagogning kasbiy tayyorgarligi, ta’lim muassasasining metodik muhiti, raqamli infratuzilma, sifatli o‘quv materiallari, adolatli baholash tizimi va pedagogik hamkorlik bir butun tizim sifatida ishlashi lozim.

Shunday qilib, Yangi O‘zbekiston pedagogikasi innovatsiya va milliylikni, texnologiya va insonparvarlikni, bilim va kompetensiyani, individual rivojlanish va ijtimoiy mas’uliyatni uyg‘unlashtiruvchi yangi pedagogik tafakkur modelini shakllantirish yo‘lidan bormoqda. Ushbu modelning barqaror rivojlanishi ta’lim sifatini oshirish, inson kapitalini mustahkamlash va mamlakatning intellektual salohiyatini yuksaltirishning muhim shartlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637-son, 23.09.2020.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Pedagogning maqomi to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-901-son, 01.02.2024.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi PF-134-son Farmoni. 2022–2026-yillarda maktab ta’limini rivojlantirish bo‘yicha milliy dastur.

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrdagi PQ-345-son qarori. O‘zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida.

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 28-apreldagi PF-73-son Farmoni. Pedagog kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida.

7. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ta’lim tizimini rivojlantirish va pedagog kadrlar faoliyatini takomillashtirishga oid amaldagi normativ hujjatlari.

8. Dewey J. Experience and Education. New York: Macmillan, 1938.

9. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.

10. Bloom B.S. et al. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. New York: Longmans, Green, 1956.

11. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. Routledge, 2009.

12. Fullan M. The New Meaning of Educational Change. Teachers College Press, 2016.

13. UNESCO. Global Education Monitoring Report. UNESCO Publishing.

14. OECD. PISA: Programme for International Student Assessment — assessment frameworks and analytical reports.

15. IEA. PIRLS: Progress in International Reading Literacy Study — International Assessment Frameworks and Results.